

Uudenmaan elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus
kirjaamo.uusimaaly-keskus.fi

UUDELY/17031/2023

Lausunto Itärata Oy:n Itärata-hanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Itärata on strateginen investointi, joka parantaa Porvoon ja koko itäisen Uudenmaan ja itäisen Suomen liikenneyhteyksiä, elinvoimaa ja huoltovarmuutta ja samalla hyödyttää koko maata. Nopeaa Itärataa ja lähijunaliikennettä Porvooseen tarvitaan. Rata kytkisi Porvoon ja itäisen Uudenmaan pääkaupunkiseutuun aiempaa paremmin. Itärata edistää kestävästä liikkumista pääkaupunkiseudulta idän suuntaan ja päinvastoin. Valmistuessaan Itärata luo myös nykyistä nopeamman ja sujuvamman yhteyden itäisestä Suomesta Helsinki-Vantaan lentoasemalle, jolloin se parantaa itäisen Suomen kansallista ja kansainvälistä saavutettavuutta merkittävästi.

Porvoon kaupunki pitää tärkeänä, että kaikki ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa esitetyt maanpäälliset ja maanalaiset asemavaihtoehdot ja linjaukset ovat Porvoon osalta mukana YVA-prosessissa. Radan linjausvaihtoehdoilla ja asemapaikoilla on merkittäviä eroja sen osalta, miten hyvin ne kytkeytyvät Porvoon maankäyttöön ja liikennejärjestelmään tai miten ne vaikuttavat Porvoon yhdyskuntarakenteen kehittymiseen. Tämän takia alustavassa yleissuunnitelmassa ja ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee tutkia erityisen huolella, miten rata kytketään Porvoon maankäyttöön, keskustaan ja joukkoliikenteeseen eri vaihtoehdoissa ja arvioida vaikutukset. Porvoossa on tekeillä kaksi merkittävää yleiskaavaa, uusi keskeisten kaupunkialueiden osayleiskaava ja Kulloo-Mickelsböle-Kilpilahti alueen osayleiskaava, ja Itärata kulkee molempien alueiden kautta. Alustava yleissuunnitelma ja vaikutusten arviointi tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä Porvoon kaupungin kanssa, ja niin että Porvoon kaupungin etenevä suunnittelu otetaan riittävällä tavalla huomioon.

YVA-ohjelman mukaan maan pinnalla kulkevien linjausvaihtoehtojen geometria on alustavasti suunniteltu 300 km/h kulkevalle junakalustolle. Tunneliasemien kohdalla junanopeus on korkeintaan 200 km/h. Porvoon kaupunki edellyttää, että välillä Lentorata-Porvoo välillä tutkitaan myös ratalinjaukset alemmalla mitoitusnopeudella, esimerkiksi 250 km/h kulkevalle junakalustolle. Välillä Lentorata-Porvoo on paljon asutusta sekä Sipoossa että Porvoossa, niin taaja-asutusta kuin tiivistä kyläasutustakin sekä haja-asutusta ja myös arvokkaita luonto- ja kulttuuriympäristön kohteita. Ratalinjaus 250 km/h kulkevalle junakalustolle on huomattavasti joustavampi kuin nyt tutkittu 300 km/h. Vaikutusten arvioinnissa tulee tutkia, voidaanko näin ottaa paremmin huomioon olemassa oleva asutus, kulttuuriympäristön ja luonnonympäristön kohteet ja pienentää radasta aiheutuvia melu-, värinä ja muita haittoja. Vaikutus matka-aikaan tulee myös arvioida, mutta näin ennalta arvioiden vaikutus on hyvin pieni,

koska Lentoradalle johtavaan tunneliin junat eivät voi kuitenkaan ajaa 300 km/h (Lentoradan mitoitussnopeus 200 km/h) ja tulevaisuudessa pääosa junista pysähtyy Porvoossa, niin käytännössä välillä Porvoo-Lentorata junat eivät pääse nopeuteen 300 km/h kuin erittäin lyhyellä matkalla.

YVA-ohjelman mukaa Itärata-hanke mahdollistaa tavaraliikenteen. YVA-ohjelmassa ei kuitenkaan tavaraliikenteen osalta ole esitetty, miten tavaraliikenne liittyy muuhun rataverkkoon ja aiheuttaako tavaraliikenne muusta junaliikenteestä poikkeavia vaikutuksia esimerkiksi liikenne-, melu- tai tärinävaikutuksia tai miten tavaraliikenteen mahdollistaminen vaikuttaa ratalinjaukseen (pysty- ja vaakageometriaan). YVA-ohjelmaa tulee tältä osin täydentää ja arvioida tavaraliikenteen vaikutukset ja arvioida myös vaihtoehto, jossa Itäradalle ei tule tavaraliikennettä.

Ratalinjaukset aiheuttavat monille asukkaille ja maanomistajille huolta ja epävarmuutta tulevasta. Tämän takia on tärkeää, että Itäradan suunnittelussa edetään ripeästi, ympäristövaikutukset selvitetään huolella ja vaihtoehtoja vertaillaan monesta eri näkökulmasta. Asukasyhteistyö ja riittävien osallistumismahdollisuuksista huolehtiminen on erityisen keskeistä. Ympäristövaikutusten arviointiprosessin osallistaminen on huolellisesti suunniteltu. Asukkaiden ja maanomistajien tulisi kuitenkin pystyä vielä paremmin seuraamaan alustavan yleissuunnitelman ja vaikutusten arvioinnin etenemistä. Porvoon kaupunki katsoo, että ennen kuin alustava yleissuunnittelu valmistuu YVA-ohjelman mukaan alkuvuodesta 2025, tulee pitää vielä yleisötilaisuudet, jossa asukkaat ja maanomistajat voivat tarkastella tarkentuneita linjausvaihtoehtoja, tehtyjä selvityksiä ja kommentoida niitä.

Ratalinjauksen vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota ekologisten käytävien säilymiseen ja laajempien metsäalueiden säilyttämiseen mahdollisimman yhtenäisenä. Ratalinjausvaihtoehtojen vaikutusten merkittävyys luontoarvoihin tulee selvittää kaikkien linjausvaihtoehtojen alueilta. Eri vaihtoehtojen vaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon nykyisten suojelualueiden ja muiden huomionarvoisten kohteiden lisäksi Porvoon keskeisten alueiden ja Kulloo-Mickelböle-Kilpilahti osayleiskaavan tuoreissa luontoselvityksissä tunnistetut arvokkaat luontokohteet, mikäli niitä sijoittuu linjausvaihtoehtojen läheisyyteen.

Eri vaihtoehtojen vaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon YVA-ohjelmassa esitettyjen valtakunnallisten ja maakunnallisten kulttuuriympäristö- ja maisemarojojen lisäksi Porvoon keskeisten alueiden ja Kulloo-Mickelböle-Kilpilahti osayleiskaavan tuoreissa kulttuuriympäristöselvityksissä ja maisemaselvityksissä tunnistetut arvokkaat kohteet ja alueet.

Porvoon alueella linjausvaihtoehdot kulkevat 1-luokan pohjavesialueiden läpi, ja myös vedenhankinnan kannalta keskeisten alueiden läpi. Linjausvaihtoehtojen vaikutukset tulee tutkia näiden osalta erityisen tarkasti ja arvioida, miten haitalliset vaikutukset pohjavesialueisiin voidaan välttää.

YVA-ohjelmassa ei ole lainkaan mainittu Porvoon kylien- ja haja-asutusalueiden osayleiskaavaa, joka on voimassa isolla osalla Porvoon kyliä. Vaikka osayleiskaava on oikeusvaikutuksen, on sen toteuttamista edistetty mm. rakennusjärjestyksen määräyksin ja myönteisin suunnittelutarveratkaisuin. Osayleiskaavasta käy ilmi mm. kyläkeskusten alueet ja yleiskaavan laatimisen aikaan tiedossa olleet arvokkaat luontokohteet ja maaseutumaisemat.

YVA-ohjelmassa Vanhan Porvoon linjausvaihtoehto kulkee tunnelissa ja mahdollistaa maanalaisen aseman Porvoon keskustaan. Porvoon kaupunki pitää linjausvaihtoehdon nimeämistä epäonnistuneena, koska keskustan alittavissa linjauksissa on nimenomaan pyritty siihen, että asema sijoittuisi keskustaan eikä Vanhaan Porvooseen. Vaihtoehto tulisi nimetä Porvoon keskusta -vaihtoehdoksi.

YVA-ohjelman kohdassa 4.5.1 Vesistö on todettu, että yhteysväliillä Backas-Venjärvi kaikki ratalinjavaihtoehdot ylittävät Mustijoen Tyysterinkosken eteläpuolelta. Kartoilla ja muualla ohjelmassa on kuitenkin mainittu, että vaihtoehdoissa Puistokatu (P) ja Vanhan Porvoon (VP) tunneliosuus alkaisi jo ennen Mustijokea. Myöskään Ilolanjoen ylitystä/alitusta ei ole kuvattu täsmällisesti. YVA-ohjelman selostusta tulisi myös näiltä osin tarkentaa.

Porvoon kaupunki